

Joanna Fila

Uniwersytet Łódzki

INNOWACYJNOŚĆ MIKROFINANSÓW – DYLEMATY I WYZWANIA DLA SYSTEMU FINANSOWEGO

Wprowadzenie

Współczesne finanse, obszar niezwykle szeroki i wielowymiarowy, podlegają nieustannym procesom rozwojowym. Elementem, który na dobre znalazł swoje miejsce w strukturze finansów są mikrofinanse – zjawisko oferowania podstawowych usług finansowych¹ osobom dotkniętym wykluczeniem finansowym. Mikrofinanse stwarzają osobom o niskich dochodach możliwość nie tylko redukcji zagrożeń o charakterze finansowym, ale także uruchomienia samodzielnej działalności gospodarczej. Choć mikrofinanse wywodzą się z krajów azjatyckich – ich ideę rozpropagował Mohammed Yunus, twórca Grameen Bank w Bangladeszu – to współcześnie przeżywają rozkwit na całym świecie. Koncepcja mikrofinansów znalazła również uznanie w Europie, co oznacza, że ten segment finansów obecny jest nie tylko w krajach ubogich, lecz również w wysoko rozwiniętych. Potrzebę zwiększania dostępności mikrofinansów i koordynacji działań na rzecz ich rozwoju dostrzegła Unia Europejska, czego efektem są programy proponujące nowe i innowacyjne rozwiązania w tej dziedzinie.

Celem artykułu jest odniesienie się do znaczenia mikrofinansów w Unii Europejskiej w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i finansowemu oraz analiza podejścia do problematyki mikrofinansów. Rozważania koncentrować się będą szczególnie na instytucjonalnym wymiarze podejmowanych działań i nowych rozwiązaniach w obszarze mikrofinansów.

¹ Mikrokredytów, mikrooszczędności, mikroubezpieczeń, a ostatnio również mikroleasingu.

1. Mikrofinanse a przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i finansowemu w Unii Europejskiej

Mikrofinanse zyskały uznanie w wielu krajach świata z uwagi na osiągnięte pozytywne efekty w aspekcie zwalczania zjawiska wykluczenia społecznego i finansowego. Wykluczenie społeczne ma charakter wielowymiarowy i dynamiczny. Oznacza ono brak możliwości uczestnictwa poszczególnych jednostek w różnych aspektach życia, tj. marginalizację w obszarze zatrudnienia, dochodów, udziału w sieci społecznej, procesu podejmowania decyzji i odpowiedniej jakości życia. Oprócz braku zatrudnienia, dodatkowymi czynnikami wpływającymi na wykluczenie społeczne mogą być: płeć, wiek, miejsce zamieszkania, tożsamość etniczna czy status emigranta². Z kolei wykluczenie finansowe można określić jako niezdolność jednostek, gospodarstw domowych lub grup społecznych do korzystania z niezbędnych usług finansowych w odpowiedniej formie, co wynikać może ze słabej dostępności takich usług, ich kosztów, marketingu lub niedostatecznej edukacji finansowej³. Oba typy wykluczenia nakładają się na siebie i współoddziałują. Bardzo często zjawiska te występują łącznie i kumulują się⁴.

Zjawisko wykluczenia społecznego i finansowego nie dotyczy wyłącznie krajów ubogich – doświadczają go także obywatele wszystkich krajów europejskich. Zatem, pomimo faktu występowania różnic w poziomie rozwoju gospodarczego pomiędzy Europą Zachodnią i Wschodnią, instrumenty mikrofinansów są potrzebne w wielu krajach obu obszarów geograficznych.

Mikrofinanse jako pierwsze pojawiły się w krajach Europy Wschodniej na początku lat 90. XX wieku. Stanowiły tam narzędzie walki z wykluczeniem społecznym, wynikającym z bezrobocia jako efektu transformacji gospodarczych dokonujących się w tej części Europy. Zróżnicowanie odbiorców oferty mikrokredytów widoczne jest w Europie także i dziś: w krajach Europy Środkowo-Wschodniej są nimi potencjalni przedsiębiorcy lub mikroprzedsiębiorstwa, zaś na Zachodzie osoby wykluczone finansowo i będące na marginesie społecznym⁵.

² Mikrofinanse – narzędzie walki z wykluczeniem. Kluczowe zagadnienia. Projekt finansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach „Wspólnotowego programu zwalczania wykluczenia społecznego 2002-2006”, kwiecień 2007, cdfa, MFC, EMN, s. 5, www.european-microfinance.org.

³ Ibid.

⁴ Mikrokredyty w Europie sposobem na pobudzenie przedsiębiorczości i walkę z wykluczeniem społecznym. Red. B. Mikołajczyk, A. Kurczewska. Difin, Warszawa 2011, s. 16.

⁵ H. Kraemer-Eis, A. Conforti: Microfinance in Europe. A market overview. Working Paper 2009/001, EIF Research and Market Analysis, s. 5; B. Mikołajczyk: Mikrokredyty nowym instrumentem wsparcia europejskich MSP. Zarządzanie finansami. Finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 515, Szczecin 2009, s. 191.

Przełom XX i XXI wieku wiązał się z aktywnością Unii Europejskiej w opracowaniu strategii poprawy dostępności do usług mikrofinansowych, w tym szczególnie do mikrokredytów⁶. Aktywność ta zaowocowała „Europejską inicjatywą na rzecz rozwoju mikrokredytów dla wsparcia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”⁷, w której określono podstawowe obszary wymagające działania:

- poprawa otoczenia prawnego i instytucjonalnego w państwach członkowskich,
- tworzenie klimatu sprzyjającego zatrudnieniu i przedsiębiorczości,
- promowanie najlepszych praktyk,
- zapewnienie dodatkowego kapitału finansowego dla instytucji mikrofinansowych.

Realizacji tego planu służyć miała inicjatywa Jasmine, zapoczątkowana w 2008 roku pod auspicjami Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI)⁸. Oferowała ona mentoring pozabankowym instytucjom udzielającym finansowania w formie mikrokredytów, a także kanał finansowania ze strony EBI na łączną kwotę 20 mln euro.

Komisja Europejska w komunikacie *Wspólne zobowiązanie na rzecz zatrudnienia*⁹ podkreśliła potrzebę stworzenia osobom bezrobotnym nowej szansy, a także otwarcia drogi do przedsiębiorczości niektórym grupom osób, znajdującym się w najbardziej niekorzystnej sytuacji i mającym trudności w dostępie do tradycyjnych kredytów. Zawarto w nim stwierdzenie, że oprócz istniejących instrumentów konieczne są konkretne działania w celu dalszej poprawy spójności gospodarczej i społecznej poprzez wsparcie działań Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) oraz innych międzynarodowych instytucji finansowych. Komisja zapowiedziała w związku z tym wniosek dotyczący stworzenia nowego instrumentu mikrofinansowego dla całej UE w celu jeszcze silniejszego wspierania rozwoju przedsiębiorczości, gospodarki socjalnej i grupy mikroprzedsiębiorstw.

W konsekwencji powyższego w dniu 2 lipca 2009 roku Komisja przyjęła dwa wnioski ustawodawcze. Pierwszy z nich ustanawiał europejski instrument mikrofinansowy Progress, drugi zaś dotyczył wykorzystania środków z programu PROGRESS¹⁰ w celu finansowania tego instrumentu.

⁶ Kredyty w wysokości do 25 tys. euro, przeznaczone na podjęcie samozatrudnienia lub założenie mikroprzedsiębiorstwa.

⁷ Komunikat Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. pt. „Europejska inicjatywa na rzecz rozwoju mikrokredytów dla wsparcia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”.

⁸ Wspólne Działania na rzecz Wspierania Instytucji Mikrofinansowych w Europie.

⁹ Komunikat „Wspólne zobowiązanie na rzecz zatrudnienia”, KOM(2009) 257, 3.06.2009.

¹⁰ PROGRESS funkcjonował od 2006 r. jako instrument wspierający rozwój i koordynację polityki Unii Europejskiej w obszarze: zatrudnienie, włączenie społeczne i ochrona socjalna, warunki pracy, przeciwdziałanie dyskryminacji oraz równość kobiet i mężczyzn. Decyzja nr 1672/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. ustanawiająca wspólnotowy program na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej – Progress. Dz.U. L 315 z 15.11.2006, s. 1.

Parlament Europejski i Rada doszły do porozumienia w sprawie wyżej wymienionych wniosków na początku 2010 roku i podpisały wspólną decyzję ustanawiającą europejski instrument mikrofinansowy na rzecz zatrudnienia i włączenia społecznego Progress (Mikrofinansowanie Progress)¹¹. Instrument ten dotyczy całej Unii Europejskiej i pozwala skupić wsparcie na zasadzie dźwigni finansowej ze strony międzynarodowych instytucji finansowych. Jego ostatecznym efektem ma być zwiększenie podaży usług mikrofinansowych we wszystkich państwach członkowskich. Działania finansowane w ramach tego instrumentu powinny być spójne i zgodne z polityką Unii w innych dziedzinach, z postanowieniami traktatu i przepisami aktów przyjętych na jego podstawie. Działania powinny mieć również charakter uzupełniający w stosunku do innych interwencji Unii, w szczególności instrumentów finansowych Programu Ramowego na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (CIP), inicjatywy Jasmine i Jeremie¹² oraz funduszy strukturalnych.

Mikrofinansowanie Progress zapewnia unijne środki dostępu do mikrokredytów. Wkład finansowy z budżetu Unii Europejskiej na rzecz tego instrumentu na lata 2010-2013 zaplanowano na 100 mln euro¹³. Komisja szacuje, że środki te, na zasadzie dźwigni finansowej, pozwolą osiągnąć wynik w postaci kredytów o wartości ponad 500 mln euro w ciągu ośmiu lat.

Mikrofinansowanie Progress skierowane jest do szerokiego grona beneficjentów końcowych:

- a) osób pozbawionych pracy lub zagrożonych utratą pracy, lub mających trudności z wejściem albo powrotem na rynek pracy, jak również osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub osób słabszych, znajdujących się w gorszej sytuacji pod względem dostępu do tradycyjnego rynku kredytowego oraz skłonnych założyć lub dalej rozwijać własne mikroprzedsiębiorstwo, w tym jednoosobową działalność gospodarczą;
- b) mikroprzedsiębiorstw, w szczególności w gospodarce socjalnej¹⁴, jak również mikroprzedsiębiorstw zatrudniających osoby, o których mowa w podpunkcie a).

¹¹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 283/2010/UE z dnia 25 marca 2010 r. ustanawiająca europejski instrument mikrofinansowy na rzecz zatrudnienia i włączenia społecznego Progress. Dz. Urz. UE z 7 kwietnia 2010 r., nr L 87/1. Decyzja ta weszła w życie dnia 8 kwietnia 2010 r., zmieniając Decyzję nr 1672/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r.

¹² Inicjatywa „Wspólne zasoby europejskie dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw”.

¹³ Art. 3 pkt 1 Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 283/2010/UE z dnia 25 marca 2010 r., op. cit.

¹⁴ Do celów niniejszej decyzji i zgodnie z przepisami krajowymi „mikroprzedsiębiorstwo w gospodarce socjalnej” powinno oznaczać mikroprzedsiębiorstwo, które wytwarza towary i usługi w ramach jednoznacznej misji społecznej lub które świadczy usługi dla członków społeczności w celu niedochodowym.

W Decyzji z 25 marca 2010 roku zawarte zostały definicje związane z tym instrumentem. Termin „mikrofinansowanie” powinien obejmować gwarancje, mikrokredyty, instrumenty kapitałowe i quasi-kapitałowe, udzielane osobom i mikroprzedsiębiorstwom¹⁵ objętym niniejszą decyzją, przy czym mikrokredyt zdefiniowano jako kredyt na kwotę nieprzekraczającą 25 000 euro.

3. Struktura Mikrofinansowania Progress

Dotarcie podmiotów udzielających mikrokredytów do szeroko zdefiniowanego grona beneficjentów zależy od możliwości skorzystania z różnych instrumentów finansowych. W programie zaplanowano cztery rodzaje instrumentów finansowych: gwarancje, instrumenty podziału ryzyka, udziały kapitałowe i instrumenty dłużne. Są one dostępne dla podmiotów publicznych i prywatnych o zasięgu krajowym, regionalnym lub lokalnym, które oferują jeden produkt końcowy (mikrokredyt) osobom i mikroprzedsiębiorstwom w państwach członkowskich.

W celu rozwoju tych instrumentów utworzono dwie oddzielne struktury:

- instrument gwarancyjny,
- jednostkę przeznaczoną do dokonywania strukturyzowanych inwestycji w formie *fonds commun de placement-fonds d'investissement spécialisé* (FCP-FIS), utworzoną zgodnie z prawem luksemburskim, która oferuje instrumenty kapitałowe (instrumenty dłużne, udziały kapitałowe i podział ryzyka).

Konstrukcja Mikrofinansowania Progress, z uwagi na dualny charakter, jest rozwiązaniem innowacyjnym w podejściu do mikrofinansów w UE. Do tej pory programy i inicjatywy koncentrowały się na dokapitalizowaniu instytucji mikrofinansowych. Aspekt ryzyka i gwarancji jest jednak zjawiskiem bardzo istotnym: mikrokredyty są obciążone większym ryzykiem niespłacenia niż kredyty tradycyjne. Poniżej omówione zostanie działanie poszczególnych komponentów programu.

¹⁵ Zdefiniowane w zaleceniu Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącym definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw jako przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 osób (w tym jednoosobowa działalność gospodarcza), których roczny obrót lub roczna kwota bilansu nie przekracza 2 mln euro. Dz.U. L 124 z 20.5.2003, s. 36.

3.1. Kanał gwarancyjny Mikrofinansowania Progress

Komponent gwarancyjny został zaprojektowany na wzór kanału gwarancyjnego systemu poręczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w ramach programu na rzecz konkurencyjności i innowacji. Jego schemat działania jest następujący: pośrednicy finansowi mogą składać wnioski o gwarancje poprzez odpowiedź na otwarte zaproszenie, opublikowane na stronie internetowej EFI. EFI ocenia wnioski i po ich zatwierdzeniu negocjuje umowy i podpisuje je z pośrednikami. EFI odpowiada za wydanie podmiotom udzielającym mikrokredytów:

- bezpośrednich gwarancji w celu pokrycia ich portfela mikropożyczek lub
- regwarancji zabezpieczających instytucje, które z kolei wydają gwarancje w celu pokrycia portfela mikropożyczek instytucji mikrofinansowych.

W obydwu przypadkach maksymalna stawka gwarancji wynosi 75% danego mikrokredytu lub portfela gwarancji, a pośrednik ponosi odpowiedzialność za przynajmniej 20%. Gwarancja udzielona przez EFI pokrywa w pierwszym rzędzie stratę, ale ustalany jest także górny pułap dla każdego gwarantowanego portfela na podstawie spodziewanych łącznych strat tego portfela. Maksymalne zobowiązanie w ramach Mikrofinansowania Progress wynosi 20% dla każdego gwarantowanego portfela. Maksymalny okres gwarancji wynosi trzy lata. Gwarancje są w zasadzie bezpłatne, jednak pośrednicy, którzy nie osiągną 90% uzgodnionej wielkości portfela, tj. jeśli wypłacą mniej niż 90% uzgodnionej wielkości mikropożyczek, muszą opłacić opłatę za zaangażowanie. Stanowi to niezbędną zachętę do docierania do beneficjentów końcowych i osiągania uzgodnionej wielkości portfela¹⁶.

3.2. Instrumenty kapitałowe Mikrofinansowania Progress

Aby dotrzeć do szerokiego grona beneficjentów końcowych, w ramach FCP oferuje się różne produkty. Potencjalni pośrednicy mogą składać wnioski dotyczące czterech rodzajów instrumentów finansowych:

- pożyczek uprzywilejowanych,
- pożyczek podporządkowanych (finansowanie podporządkowane wierzycielom uprzywilejowanym),
- pożyczek na zasadzie podziału ryzyka (pożyczki uprzywilejowane połączone z udziałem w ryzyku dotyczącym portfela mikrokredytów),

¹⁶ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego Komitetu Regionów „Wdrożenie europejskiego instrumentu mikrofinansowego Progress – 2010”, KOM (2011) 195, Bruksela, 11.04.2011, s. 6.

- udziałów kapitałowych (bezpośredni lub pośredni udział w formie inwestycji w zwykłe lub uprzywilejowane akcje lub udziały).

W przypadku instrumentów kapitałowych zachęca się potencjalnych pośredników do składania wniosków bezpośrednio do EFI. EFI dokonuje wstępnej selekcji wniosków i przeprowadza analizę *due dilligence*. Po zatwierdzeniu przez Zarząd EFI, EFI i pośrednik negocjują i podpisują umowę.

Schemat działania kanału „instrumentów kapitałowych” w ramach instrumentu Progress jest następujący: FCP został założony jako fundusz parasolowy, EU Microfinance Platform (Unijna Platforma Mikrofinansowania). Jego jedynym subfunduszem jest obecnie Europejski Fundusz Mikrofinansowania Progress (European Progress Microfinance Fund), którego inwestorami-założycielami są Komisja i EBI, a spółką zarządzającą jest EFI. Komisja posiada jednostki nieuprzywilejowane, które są podrzędne wobec jednostek uprzywilejowanych. Oznacza to, że Komisja ponosi pierwsze straty netto, które dotyczą aktywa subfunduszu, zaś EBI jako właściciel jednostek uprzywilejowanych jest chroniony przed stratami ponoszonymi przez jednostki nieuprzywilejowane¹⁷.

Wdrożenie Mikrofinansowania Progress wymagało pozyskania akredytowanych pośredników, którzy włączą się w proces udzielania mikrokredytów przyszłym przedsiębiorcom oraz mikroprzedsiębiorcom. EFI podpisał już w tym celu umowy z kilkunastoma instytucjami (por. tabela 1).

Tabela 1

Pośrednicy w ramach Mikrofinansowania Progress

Lp.	Kraj	Nazwa Instytucji
1	Austria	Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG
2	Belgia	microStart, Credal Societe Cooperative
3	Bułgaria	Mikrofond AD, JOBS Micro Financing Institution EAD
4	Cypr	Central Cooperative Bank
5	Francja	Crea-Sol
6	Grecja	Pancretan Cooperative Bank
7	Irlandia	First Step
8	Włochy	Banca di Credito Cooperativo Mediocrati
9	Litwa	Siauliu Bankas
10	Polska	FM Bank, Inicjatywa Mikro
11	Portugalia	Millenium BCP
12	Rumunia	Patria Credit, FAER, Banca Transilvania
13	Słowenia	Volksbank
14	Hiszpania	ICREF
15	Holandia	Qredits

Źródło: Our Intermediaries under Progress Microfinance, <http://www.eif.org>, dostęp: 28.10.2012.

¹⁷ Ibid., s. 7.

Pierwszą instytucją pośredniczącą, która uzyskała akredytację w Polsce, był FM Bank. W ramach umowy z EFI FM Bank przygotował specjalną ofertę kredytową skierowaną do osób fizycznych właśnie rozpoczynających działalność gospodarczą lub pragnących rozwijać już istniejącą. Warunkiem skorzystania z oferty jest prowadzenie działalności przez okres nie dłuższy niż rok¹⁸. W 2012 roku, jako drugi pośrednik w Polsce, do FM Banku dołączyła Inicjatywa Mikro.

Podsumowując można stwierdzić, że Mikrofinansowanie Progress jest wyrazem aktywności UE w promowaniu mikrofinansów w minionej dekadzie i pierwszym programem finansowania unijnego bezpośrednio i szeroko ukierunkowanym na europejski sektor mikrofinansów.

Podsumowanie

Mikrofinanse w Europie nie są jeszcze wyczerpująco rozpoznaną problematyką, stąd brak jest danych wskazujących na wagę i dynamikę tego zjawiska. Nic nie wskazuje na to, aby mikrofinanse miały w najbliższych latach zniknąć z obszaru zainteresowań Unii Europejskiej. Również problematyka wykluczenia finansowego i społecznego pozostaje nadal aktualna. W ostatnim roku pojawiła się propozycja rozporządzenia UE: program na rzecz przemian i innowacji społecznych. W założeniach do tego programu, dotyczących identyfikacji problemu i sposobu jego rozwiązania, mikrofinansanse odgrywają istotną rolę. UE dostrzega problem starzenia się społeczeństw, wysokiego bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego, co wymaga jej zdaniem m.in. zwiększenia dostępności finansowania i mikrokredytów dla przedsiębiorstw społecznych i osób bezrobotnych. Większa dostępność mikrokredytów przyczyni się do zwiększenia samozatrudnienia i rozwoju biznesu. Projekt tego rozporządzenia uzyskał już pozytywną akceptację Komitetu Regionów, a jego wejście w życie zaplanowano na początek 2014 roku¹⁹.

Mikrofinanse w Unii Europejskiej w coraz większym zakresie są domeną niekomercyjnych instytucji mikrofinansowych, spółdzielni kredytowych czy też banków realizujących zasady społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Mikrofinansowanie Progress stanowi innowacyjne narzędzie, mające wspomóc właśnie instytucje, które uzupełniają komercyjny rynek bankowy. Oprócz tego w wie-

¹⁸ 70 mln kredytu dla start-upów od FM Banku, www.fmbank.pl, dostęp: 30.08.2011.

¹⁹ Opinia Komitetu Regionów „Program Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych”, Dz. Urz. UE (2012/C 225/13), 27.7.2012.

lu krajach członkowskich mikrofinanse należą do obszaru zainteresowań banków komercyjnych. Uczynienie ich istotnym partnerem w ramach tego instrumentu może mieć kluczowe znaczenie dla przywrócenia zaufania na rynku kredytowym.

Mikrofinanse to wyzwanie nie tylko dla instytucji tworzących ramy prawne dla ich funkcjonowania, ale także dla instytucji finansowych oraz instytucji z otoczenia biznesu. Unia Europejska, jako podmiot tworzący formalne warunki dla istnienia i rozwoju mikrofinansów, koncentruje się nie tylko na tworzeniu stosownych programów, ale również na zacieśnianiu współpracy w tym zakresie na poziomie krajów członkowskich i wymianie doświadczeń. Od instytucji mikrofinansowych oczekuje się elastycznego podejścia i oferowania różnorodnych instrumentów mikrofinansowych, odpowiadających potrzebom mikroprzedsiębiorstw i osób o niskich dochodach. Z kolei instytucje z otoczenia biznesu winny propagować wiedzę o mikrofinansach w społeczeństwie. Tylko współdziałanie we wszystkich tych obszarach może dać pozytywne rezultaty dla potencjalnych odbiorców mikrokredytów, a dzięki temu przyczynić się do redukcji zjawiska wykluczenia społecznego i finansowego.

Literatura

- Decyzja nr 1672/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. ustanawiająca wspólnotowy program na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej – Progress. Dz.U. L 315 z 15.11.2006.
- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 283/2010/UE z dnia 25 marca 2010 r. ustanawiająca europejski instrument mikrofinansowy na rzecz zatrudnienia i włączenia społecznego Progress. Dz. Urz. UE z 7 kwietnia 2010 r., nr L 87/1.
- H. Kraemer-Eis, A. Conforti: Microfinance in Europe. A market overview. Working Paper 2009/001, EIF Research and Market Analysis.
- Komunikat „Wspólne zobowiązanie na rzecz zatrudnienia”, KOM(2009) 257, 3.06.2009.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego Komitetu Regionów „Wdrożenie europejskiego instrumentu mikrofinansowego Progress – 2010”, KOM (2011) 195, Bruksela, 11.04.2011.
- Mikołajczyk B.: Mikrokredyty nowym instrumentem wsparcia europejskich MSP. Zarządzanie finansami. Finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 515, Szczecin 2009.
- Mikrofinanse – narzędzie walki z wykluczeniem. Kluczowe zagadnienia. Projekt finansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach „Wspólnotowego programu zwal-

czania wykluczenia społecznego 2002-2006”, kwiecień 2007, cdfa, MFC, EMN, www.european-microfinance.org.

Mikrokredyty w Europie sposobem na pobudzenie przedsiębiorczości i walkę z wykluczeniem społecznym. Red. B. Mikołajczyk, A. Kurczewska. Difin, Warszawa 2011.

Opinia Komitetu Regionów „Program Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych”. Dz. Urz. UE (2012/C 225/13), 27.7.2012.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 24 marca 2009 r. zawierająca zalecenia dla Komisji w sprawie „Europejskiej inicjatywy na rzecz rozwoju mikrokredytów dla wsparcia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” (2008/2122 (INI)).

www.eif.org.

www.fmbank.pl.

Zalecenie Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Dz.U. L 124 z 20.05.2003.

INNOVATION OF MICROFINANCE – DILEMMAS AND CHALLENGES FOR THE FINANCIAL SYSTEM

Summary

Microfinance means offering financially excluded people and microentrepreneurs basic financial services like credit, savings and insurance. Microcredit is the most recognized and powerful instrument of microfinance. This is a small loan offered by Microfinance Institutions (MFIs) to people in need. This sources often allows people to invest in small business, make themselves self-employed and break the chain of poverty.

Mikrofinans became known in countries of the poor, however in last years gained recognizing also on the European continent. The goal of the article is to present and analysing the attempts at microfinance issues on the European level, particularly the idea, principles and conditions of the European Progress Microfinance Facility and of its innovative approach up to microfunds. The article shows the initiatives and their evolution. It is also paying attention to problems of microfinances associated with propagating, coordination and supervising them.